

Falt. 3/5 - 64

10

Kertomus kaivauksesta

Paltamon Tuokkilan kivikautisella
asuinpaikalla kesällä 1962

Martti Linkola

Tuokkila

Pitäjä: Paltamo

Kylä: Uura

Talo: Tuokkila, omist. mv. Onni Karhu, os. Tuokkila

Alilan posti, Paltamo.

Sijainti: Paltamon kirkosta n. 8.2 km pohjoiskoilliseen,
suuntaan 25/400, Kajaani Oy:n vesistökartta
Kiehimänjoki lehti 5.

Karttaliitteet 1 - 18.

Valokuvat 26180 - 26192.

Kaivauslöydöt KM 15718:1-49.

Inventointilöydöt v. 1961 KM 15378:1-3.

Varhaisempi löytö: Kivitaltta (Paltamon mu-
seossa).

Ks. M. Huurteen inventointikertomusta vuodelta 1961.

Tuokkilan talon (tarkempi sijainti ks. liite 1 ja Huurteen inventointikert.) luoteispuolelta jyrkän jokitörmän juurelta lähteen luota oli muutama vuosi sitten löydetty taltta. Kun Huurre 1961 kävi tutkimassa paikan hän ei löytänyt mitään erikoista. Sen sijaan talon itä- ja kaakkoispuolelta pellosta, joka sijaitsee korkealla törmärinteen yläpuolella (viettäen hyvin loivasti kaakkoon) hän löysi kvartseja. Tullessani paikalle kesällä 1962 ilmoitti talon väki lisää kvartseja löytyneen jälleen uudesta paikasta. Tältä paikalta, talosta koilliseen, nuoren männikön verhoamalta kangasmaalta löytyikin rantaan vievältä polulta pieneltä alalta runs. kvartsi-iskoksia. Niitä tuli joitakin myös tämän

paikan itäpuolelta, Virtaniemen talon maalta, rantaan vievältä lehmikujalta.

Tuokkilan rantapolun kvartsien löytöpaikalta vedettiin 1 m levyinen koeoja 41 m:n pituisena jyrkänlaista rantarinnettä myöten vesirajaan asti. (Korkeuseroa kertyi tällä matkalla lähes 9 m). Ylhäältä lukien 9 m:n kohdalla oli koeojan itäpuolella pintamaassa karjan polkemisen takia esiin tullutta punamultaa. Tälle kohdalle tehtiin 8 m pitkä poikittainen koeoja.

Ison koeojan yläosa sijaitsi nuorena männikössä, poikittainen koeoja ja ison koeojan pääosa muinoin pelloksi raivatussa, mutta vain kerran viljellyssä ja matalasti kuokitussa, nyt nuorta männyntainta ja katajapensasta kasvavassa keddossa. Ks. yleiskartta (liite 2) ja valokuvat 26180-26185. (Paikkaa, mistä Huurre löysi kvartseja 1961 ei kaivettu, koska se kasvoi korkeaa heinää).

Leikkausprofiilit piirrettiin pääkoeojan luoteis-sivusta (liite 3) ja sivukoeojan ylä- eli lounaissivusta (liite 4). Profiileista selviävät myös pintavaakituksen lukemat, vesivahinkoraja sekä veden pinnan lukema.

Kiintopisteenä käytettiin pientä maakiveä polulla välittömästi ison koeojan yläpään lounaispuolella, sen arvo oli 43. Kaivauksen ylimmän kohdan (ison koeojan ruutu 1:n yläkulma) pintavaakituslukema oli 52, alimman kohdan (ison koeojan ruutu 41:n alakulma) pintavaakituslukema 922. Kiehimänjoen vedenpinnan vaakituslukemaksi Tuokkilan kohdalla saatiin 948 heinäkuun 20 p:nä, jolloin sadetulva vaikutti jonkin verran veden pintaa nostavasti. Vesivahinkorajan (135.5 metriä merenpinnasta) vaakituslukema oli 590, padoitusrajan (134.5 metriä merenpinnasta) vaakituslukema vastaavasti 690.

Nämä ilmentävät kaivauksen sijainnin merenpintaan nähden.

Pääkoeojassa tuli ruuduista 20-21 ja 26-27 esiin liedet. Ruutujen 20-27 kohdalta avattiin siksi 4 m leveä ja 8 m pitkä kaivaus, josta tehtiin tasopiirokset 5 cm:n välimatkein eri syvyyksistä. Ks. yleiskartta (liite 2), pintakartta (liite 5) ja kaivaustasokartat (liitteet 6-11).

Leikkausprofiilit selvittävät maakerroksien rakenteen. Kulttuurimaa oli aivan pinnassa, osittain turpeeseen sekaantuneena, eikä se ulottunut syvälle. Siinä oli hiili- ja noki-läiskiä, punamultaläiskiä ja paikoin palaneen hiekan alueita (ks. leikkausprofiilit ja tasokartat). Maaperä oli muuten kauttaaltaan hiekkää, mutta aivan jokirannassa savea. Hiekka oli tavallista ruskeaa, paikoin tummaa, ruostepitoista. Valkeaa hiekkää oli pinnassa kulttuurimaan yhteydessä.

Eriyisinä ilmiöinä koeojista mainittakoon ison koeojan ruudussa 13 pieni punaisen maan läiskä n. 15 cm:n syvyydessä, runsaan hiilen ja harmaan hiekan ympäröimänä ja saman koeojan ruudun 18 alaosassa 20 cm leveä ja 5 cm syvä punamultaläiskä hiiliesiintymän tuntumassa (vaakituslukema läiskän yläalidasta 259). Sivukoeojan ruudun G länsiosan käsitti 5 cm:n syvyydessä ohut hiilensekainen punamulta-alue, josta alaspäin ulottui n. 10 cm syvä ja 20 cm pitkä punamultakuoppa. Huomaa myös ruudussa F omituinen maakerrosten kuopanne, johon kuuluu punamultaesiintymä (näkyvä myös leikkausprofiilissa, liite 4).

Liesiä löytyi kaivaukselta 3 kpl, liedet no 1, no 2 ja no 3. Liedet no 1 ja no 2 sattuivat ison koeojan kohdalle, liesi no 3 paljastui varsinaiselta kaivausalalta. Liesien kivistä useimmat olivat palaneita ja halkeilleita. Kuvat liesistä 26186 - 26192. Tasopiirokset liesistä ks. kaivaustaso 5 (liite 9) ja liitteet 12-15. Liesien vino asento todistaa maaker-

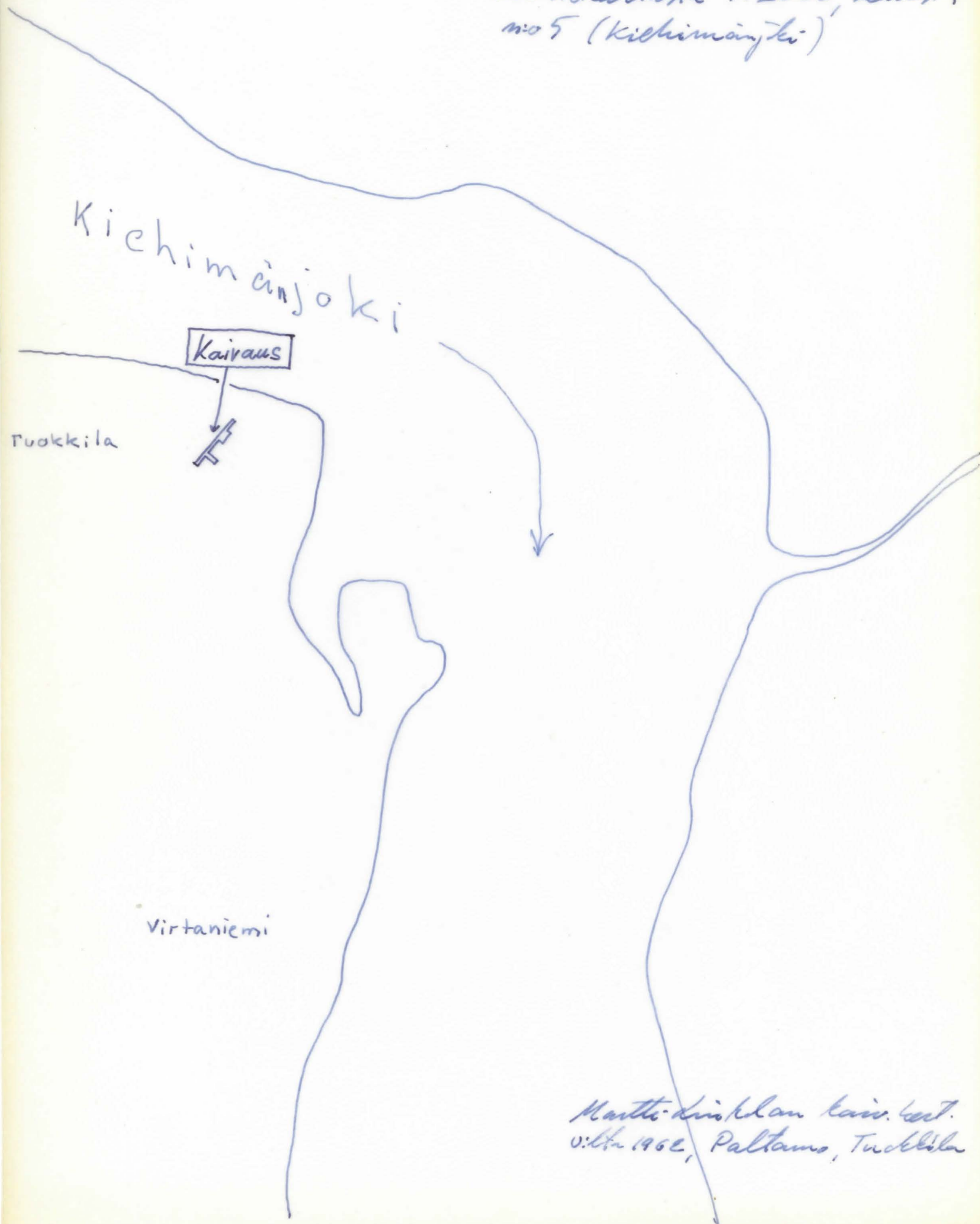
rosten vyörymisestä jokea kohden; ks. liesien vaakituslukemat ja liesistä piirretyt leikkausprofiilit, liitteet 16-18. Alemmat liedet (n:o 2 ja n:o 3) olivat lähempänä maan pintaa kuin ylempi (n:o 1); rinne siis ollut ennen loivempi(?). Esinelöydöt kaivaukselta olivat niukat. Vain kvartsiesineitä ja -iskoksia löytyi. Nekin olivat käytännöllisesti katsoen kaikki peräisin ison koeojan yläosista ja aivan maan pinnasta tai läheltä pintaa. Itse kaivausalalta ei tullut löytöjä, vaikka muuten paljastui selvää kulttuurimaata. Liesienkin kohdat olivat yllättäen aivan esineettömät. Ilm. osa kulttuurimaata (ja esineistöä?) on aikoinaan vyörynyt jokeen, mikä on voinut tapahtua Kiehimänjoen mahdollisten muinaisten väylänmuutosten ja rantojen muuttumisen yhteydessä tai sen tulvamullistuksen johdosta, jonka Hiisijärven äkillinen lasku 200 vuotta sitten aiheutti.

Kaivaukset Tuokkilassa suoritettiin Oulujoki Oy:n myöntämällä varoilla. Kaivauksen jälkeen alue peitettiin maanomistajaa tyydyttävällä tavalla.

Helsingissä 8. 11 1963.

Martti Linkola
Martti Linkola

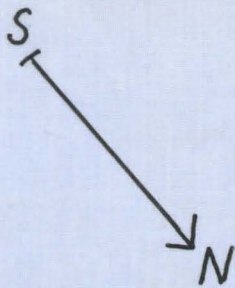
Peitepiirros Kapiami Oy:n
vesistökartasta 1:2000, lehdessä
no 5 (Kiehimäinjoki)

Maatti-Kiviklan kais. kart.
v. 1962, Paltamo, Tuokkila

Päärakennus

Liite 2

PALTAMO

Tuokkila
Yleiskartta

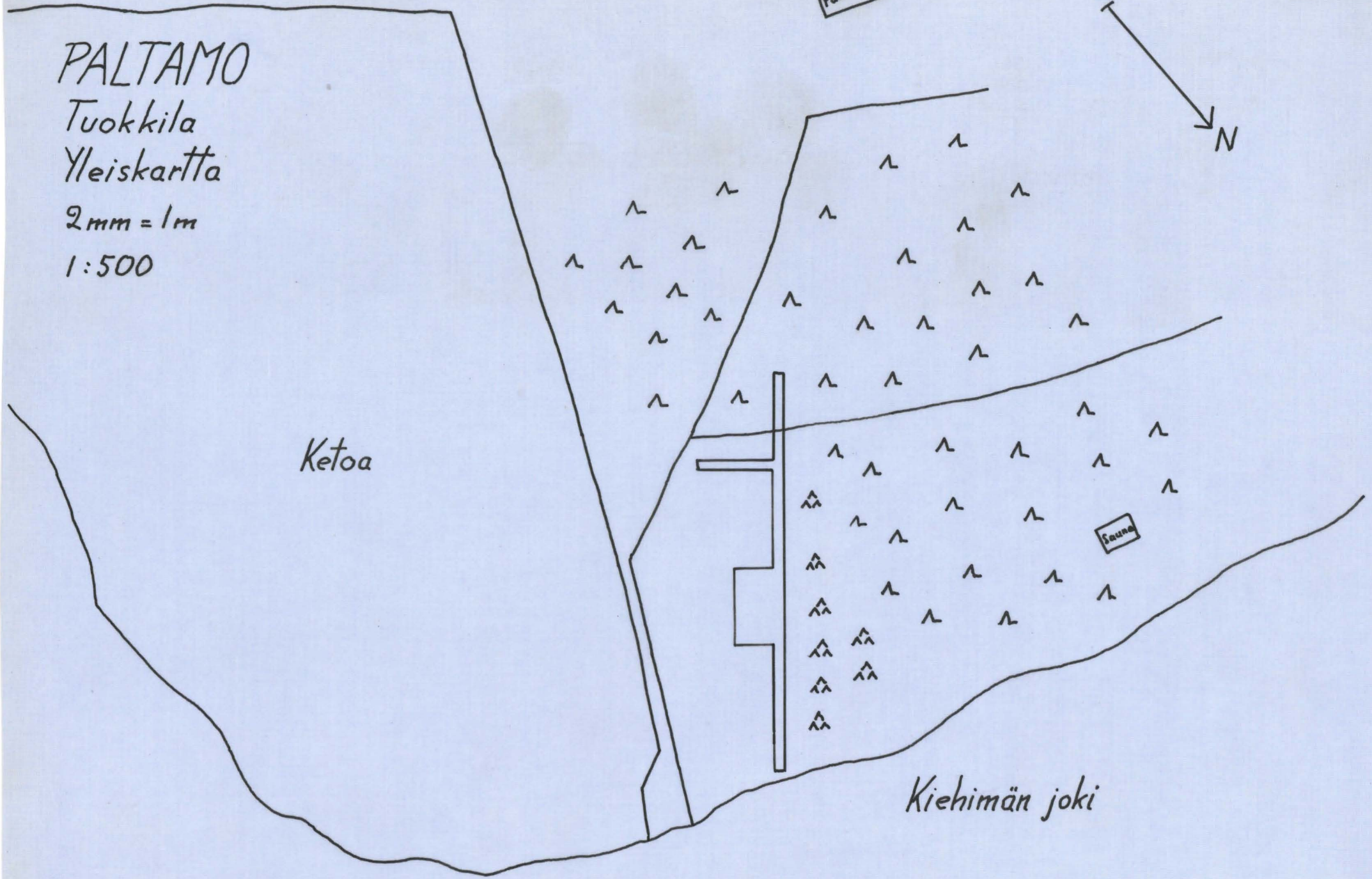
2mm = 1m

1:500

Kettoa

Sauna

Kiehimän joki

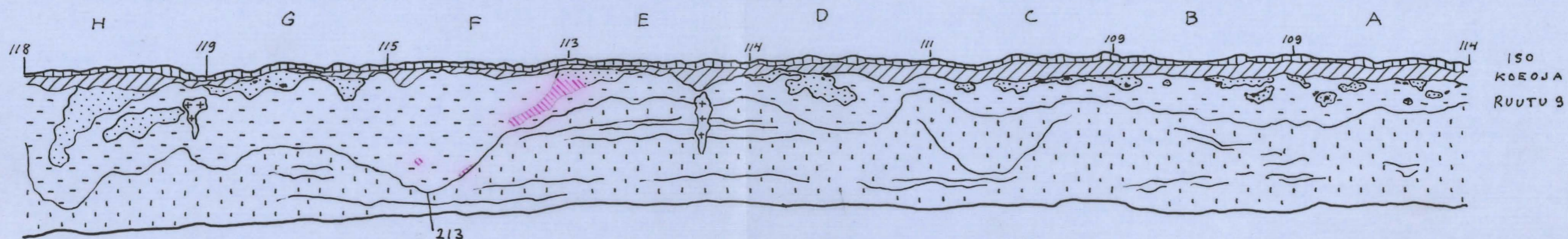
PALTAMO

Tuokkila

Profiili sivukoeojasta

1:25

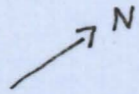
1mm = 2,5cm

- Punamultaa
- Turvetta
- Hiekansekaista turvetta
- Harmaata hiekkaa ja hiiltä
- Keltaista hiekkaa
- Kellertävää hiekkaa
- Lahonnutta juurta
- Savi- ja hiesujuonteita

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, tasol

1:25 1mm = 2,5cm

270

312

350

396

460

280

319

370

404

458

300

341

385

411

472

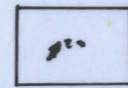
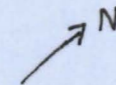

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, taso 2 (syvennys 50m)

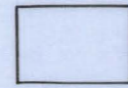
1:25 1mm = 2,5cm

Hiiltä

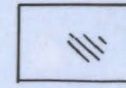
Punamultaa

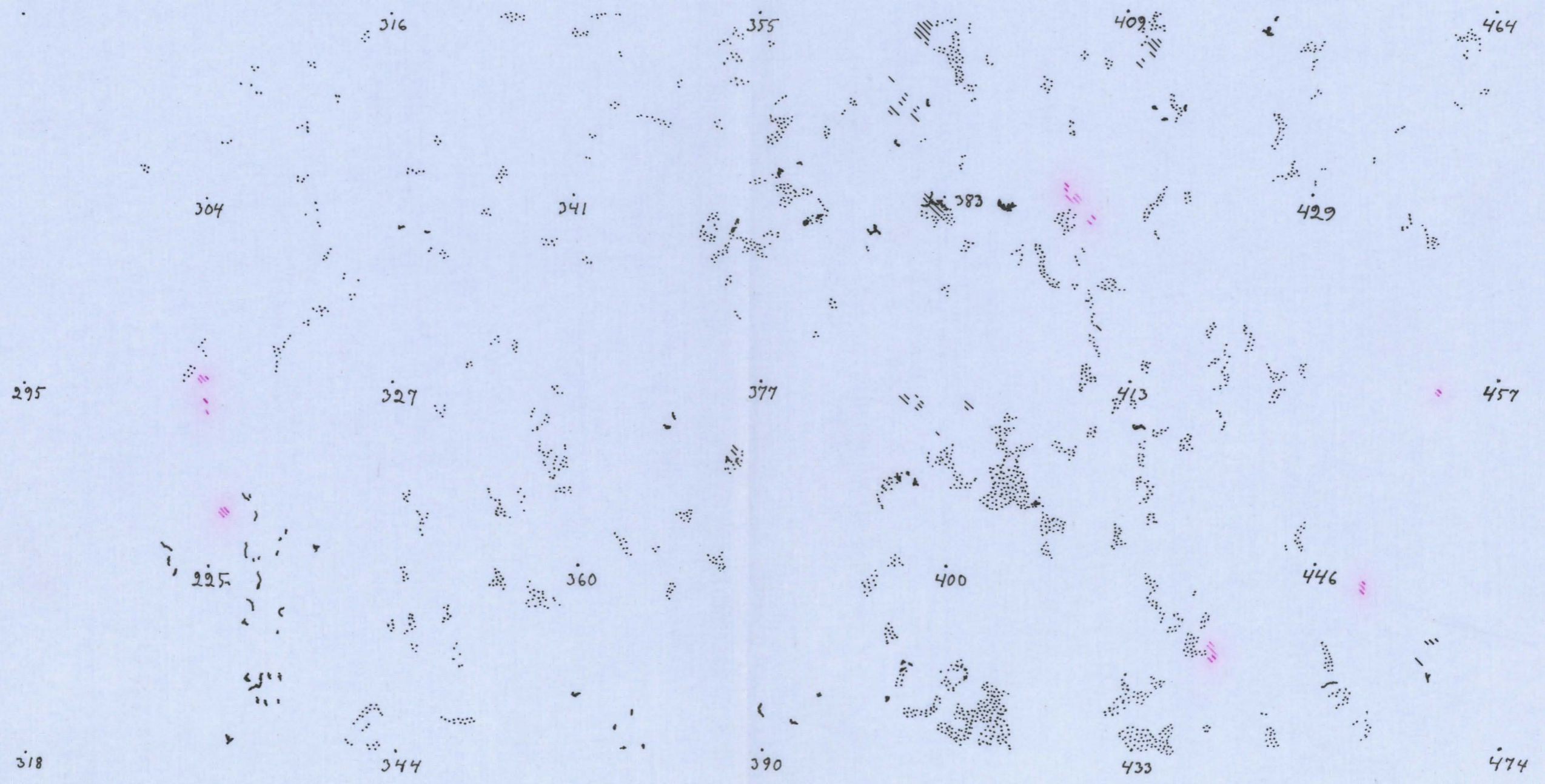
Kellanharmaata hiekkaa

Harmaata hiekkaa

Puna-l. palomaata

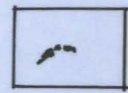

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, taso 3 (syvennys 5 cm)

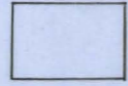
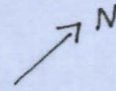
1:25 1mm = 2,5 cm

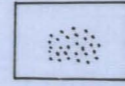
Hilttä

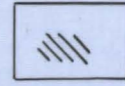
Punamultaa

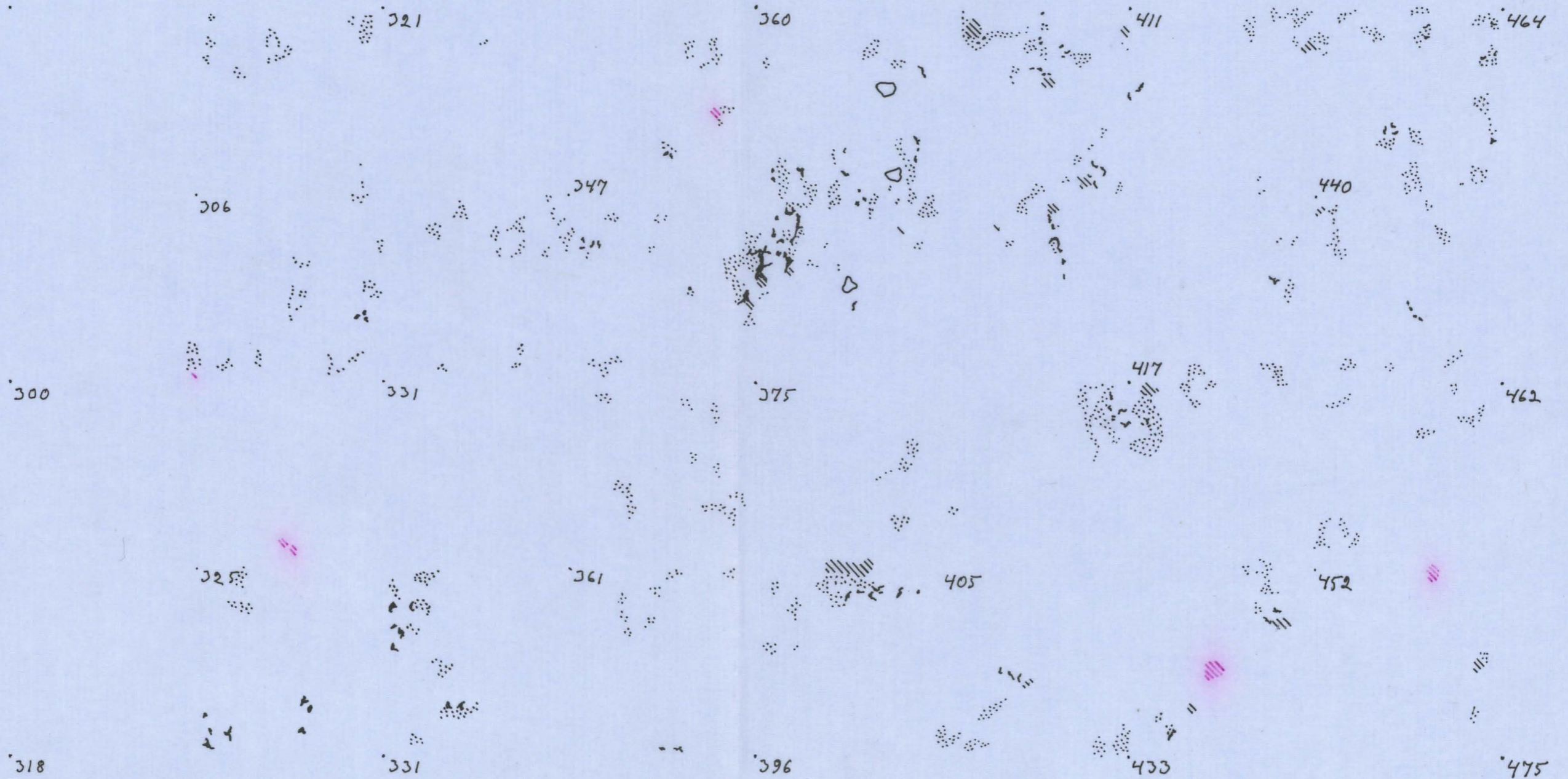
Kellanharmaata hiekkaa

Harmaata hiekkaa

Palomaata

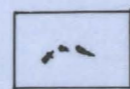

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, taso 4 (syvennys 5cm)

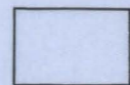
1:25 1mm = 2,5cm

Hiihtä

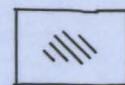
Punamuttua

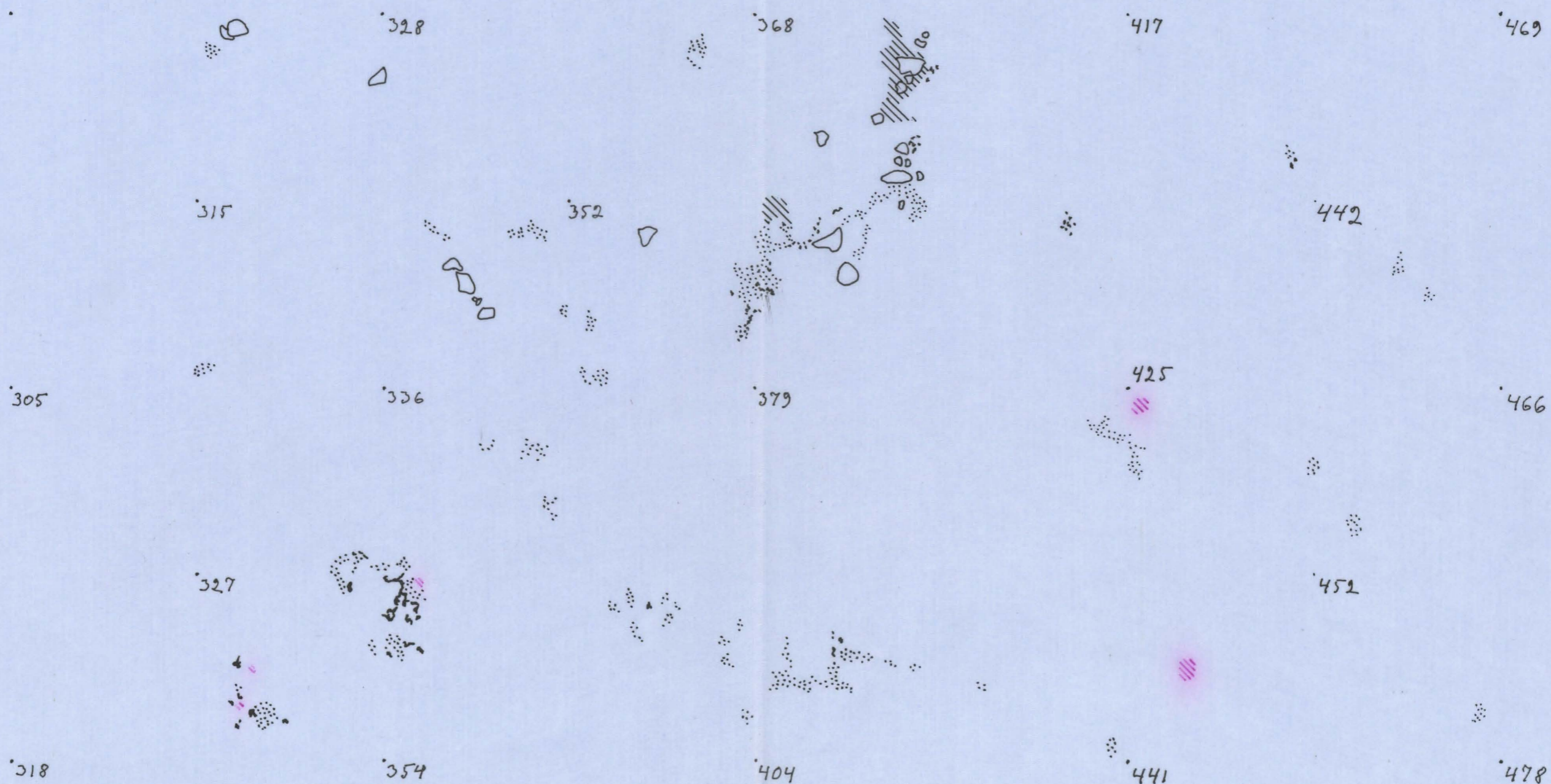
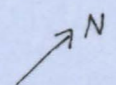
Kellanharmaata hiekkaa

Harmaata hiekkaa

Palomaata

PALTAMO

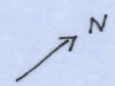
Tuokkila

Pintakartta

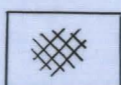
Taso 5, (syvennys 5cm)

1:25

1mm = 2,5 cm

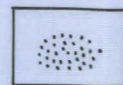
Punamuttia

Nokimaata

Kellanharmaata hiekkaa

Harmaata hiekkaa

Palomaata

Hiitta

318

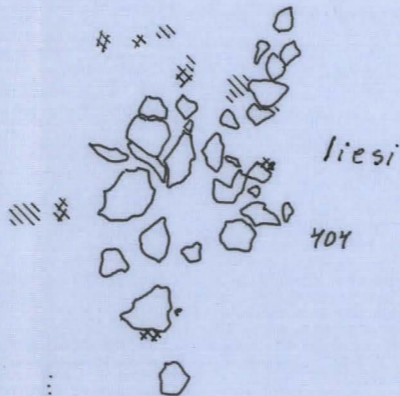
372

422

472

316

357

445

312

338

393

427

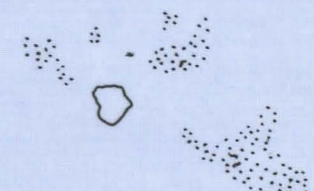
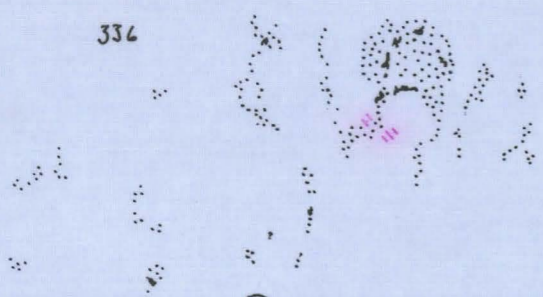
468

334

371

414

457

325

358

406

441

482

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, taso 6 (syvennys 5cm)

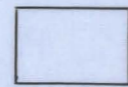
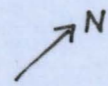
1:25 1mm = 2,5cm

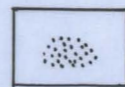
Palomaata

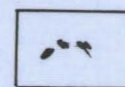
Punamuttoa

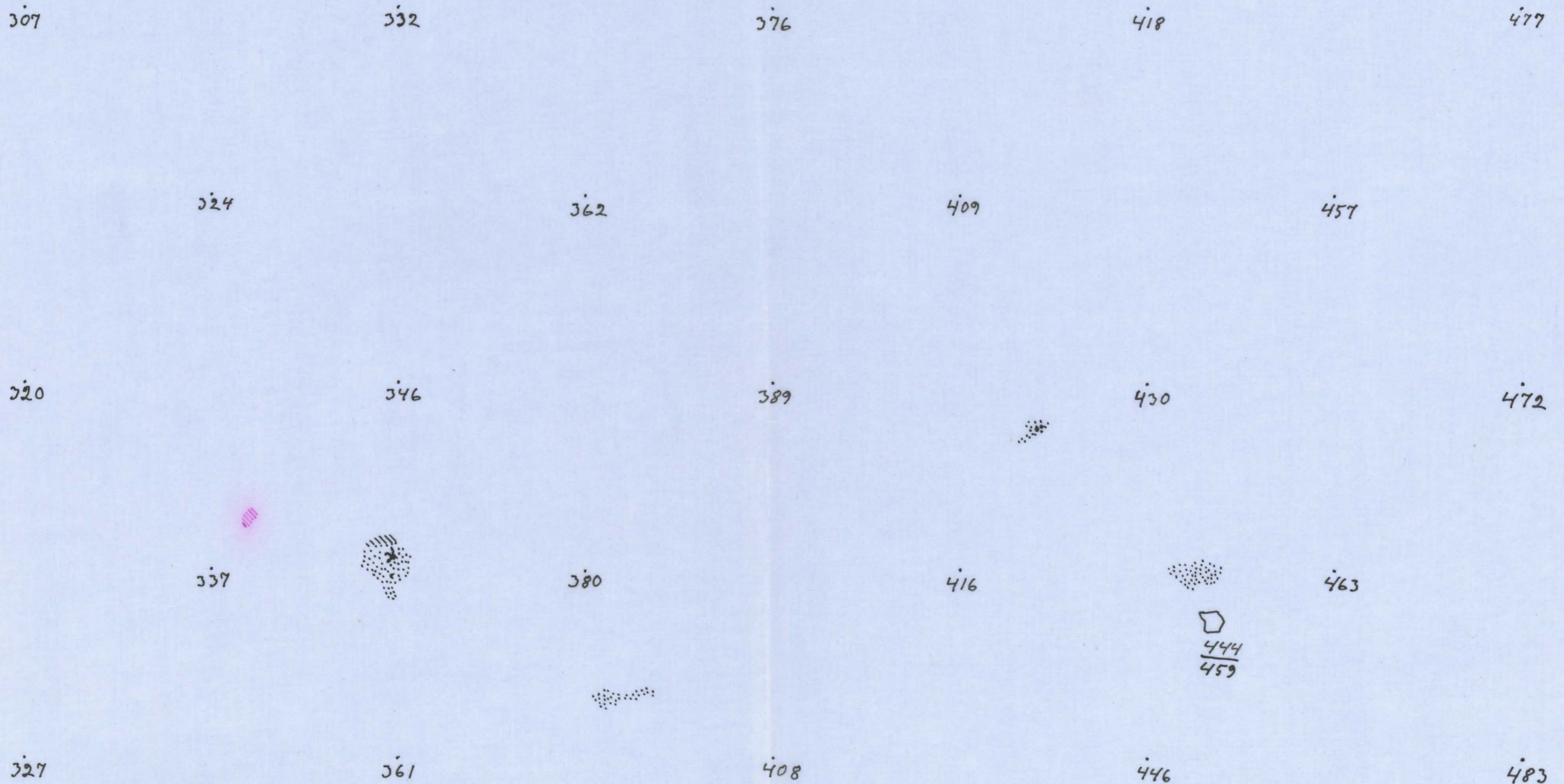
Kellanharmaata hiekkaa

Harmaata hiekkaa

Hutta

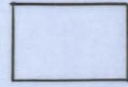
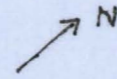

PALTAMO

Tuokkila

Pintakartta, taso 7 (syvennys 5 cm)

1:25 1 mm = 2,5 cm

Kellanharmaata hiekkaa

355

385

432

472

497

368

407

453

483

365

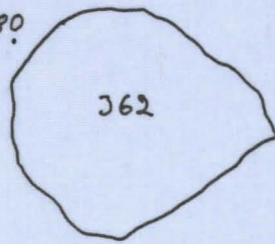
388

429

462

497

380

362

447

482

364

392

429

464

503

PALTAMO

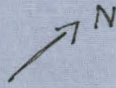
Tuokkila

Liesi I

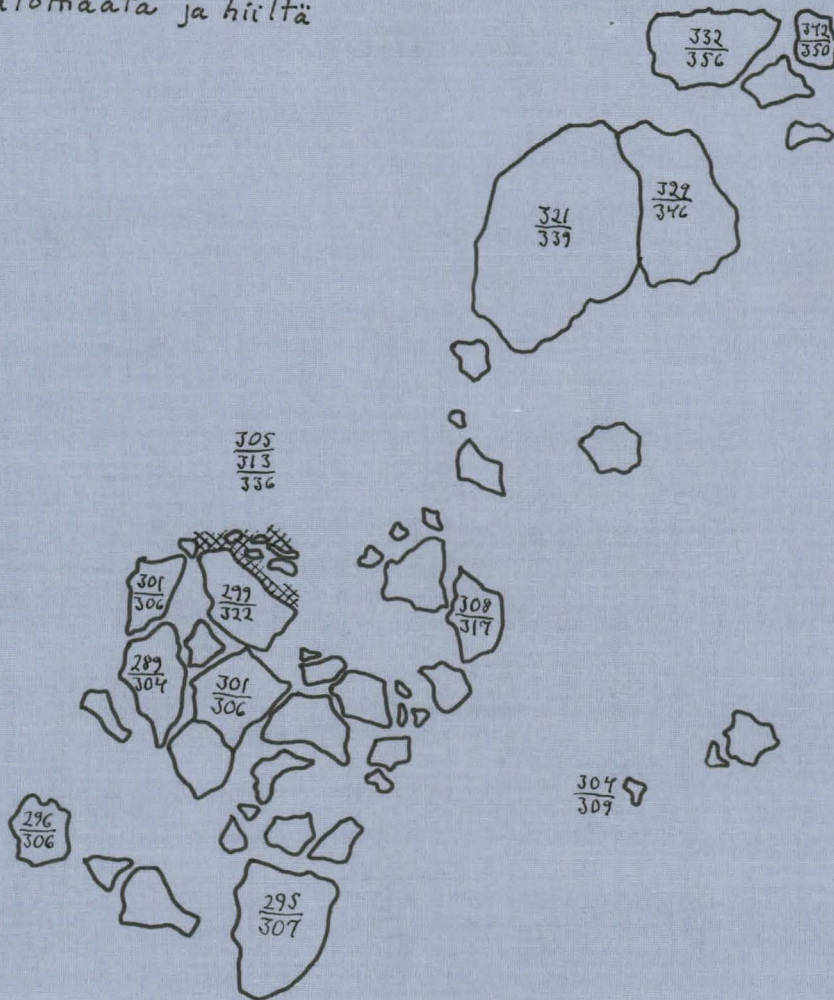
Ruutu 20

1mm=1cm

1:10

= palomaata ja hiiltä

PALTAMO

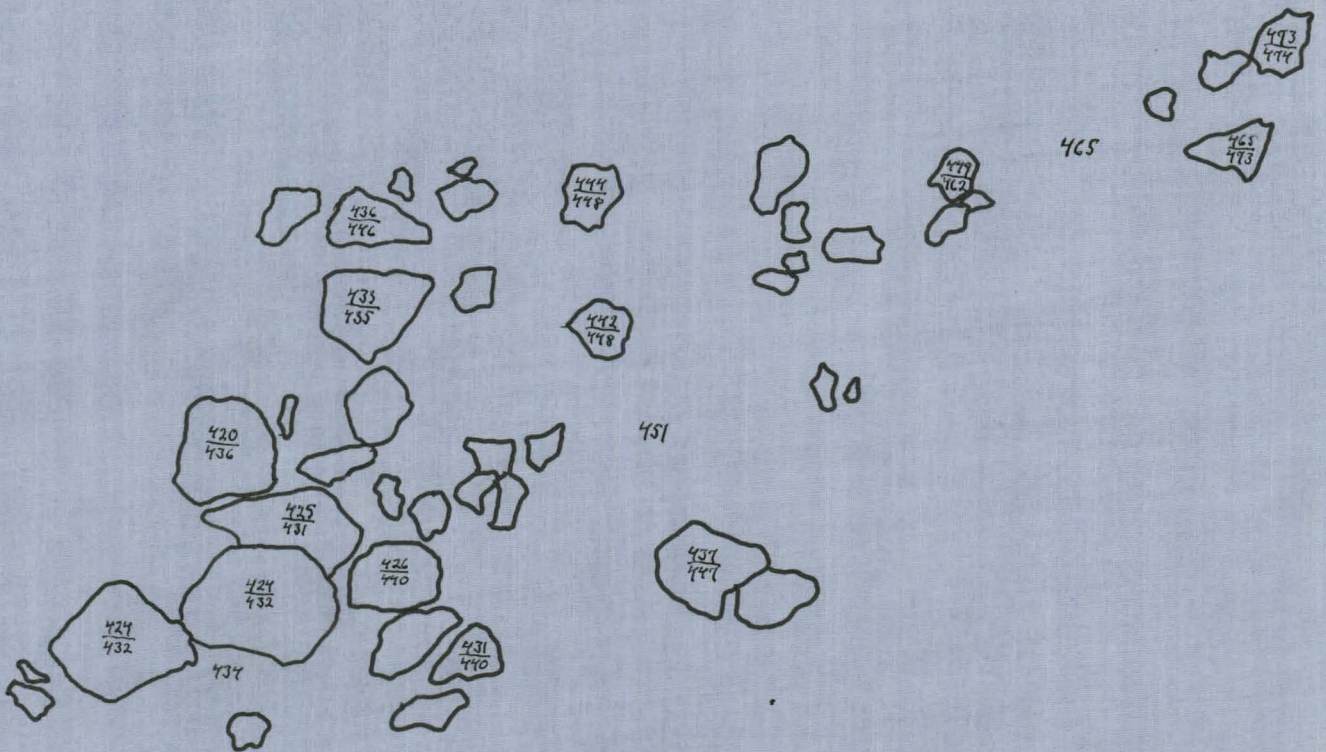
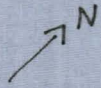
Tuokkila

Liesi 2

Ruutu 26

1mm = 1cm

1:10

ML, TM 62

PALTAMO

Tuokkila

Liesi 3

1mm = 1cm

1:10

= hiiltä

≡ = palomaata

PALTAMO

Tuokkila

Lieden №1 profiili

Ruutu 20

1mm = 1cm

1:10

PALTAMO

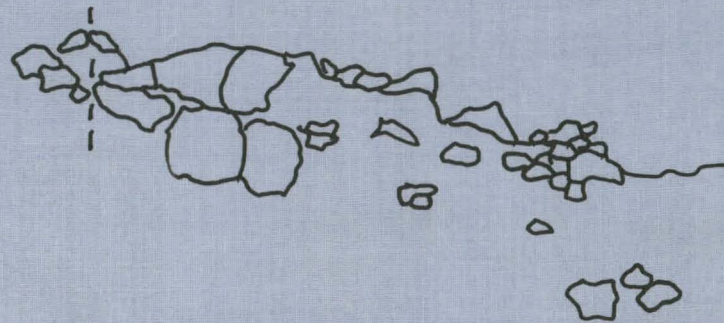
Tuokkila

Lieden № 2 profiili

Ruutu 26

1mm=1cm

1:10

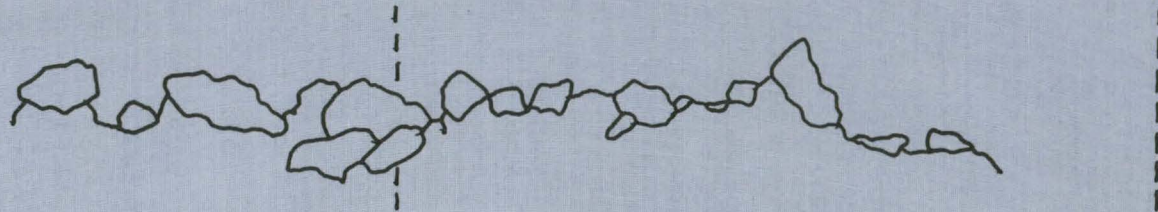
PALTAMO

Tuokkila

Lieden N° 3 profiili

1mm = 1cm

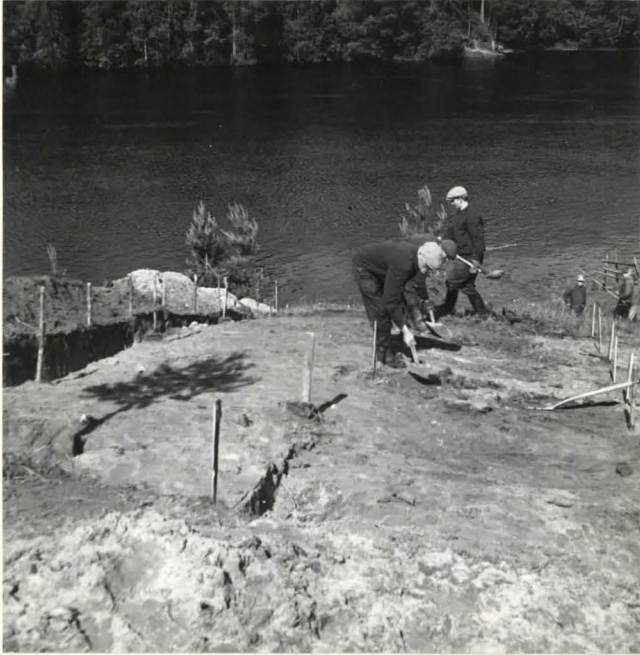
1:10

PALTAMO
UURA
TUOKKILA

26183

TYÖKUVA
VALOK. LOUNAASTA, TAUST.
KIEHIMÄNJOKI.

26184

ISO KOEOJA
VALOK. N. LOUNAASTA, TAUST.
KIEHIMÄNJOKI.

26185

TYÖKUVA.
VAS. ISO KOEOJA, OIK. KAIVAUS.
VALOK. N. LOUNAASTA, TAUST.
KIEHIMÄNJOKI.

M. LINKOLA 1962

PALTAMO
UURA
TUOKKILA

26186

EDESSÄ OIK. LIESI 2, VAS. YLEM-
PÄNÄ LIESI 3, TAKANA OIK.
LIESI 1.

PALTAMO
UURA
TUOKKILA
(LIESI 1)

26187

LIESI 1.

METRIN
TUUMASTUKKI
MITTA KAAVANA

26188

LIESI 1.

PALTAMO
UURA
TUOKKILA
(LIESI 2)

26189

LIESI 2.

METRIN
TUUMASTUKKI
MITTAKAAVANA

26190

LIESI 2.

PALTAMO
UURA
TUOKKILA
(LIESI 3)

26191

LIESI 3.

METRIN
TUUMASTUKKI
MITTAKAAVANA

26192

LIESI 3 (KAIVASTASO 6).

26180

PALTAMO
UURA
TUOKKILA

TUOKKILAN KAIVAUSPAIKKA
JOELTA PÄIN, POHJOISKOILLISESTA.

26181

TUOKKILAN KAIVAUSPAIKKA
VALOK. KOEIJAN SUUNNASSA
JOELTA, NOIN KOILLISESTA.

26182

SAMA KUIN YLLÄ LÄHEMPÄÄ.

M. LINKOLA 1962